

ליל שבת קודש פרשת ואתחנן ה'תשס"ח

בליל שבת קודש בסעודה ראשונה, דיבר מוהרא"ש נ"י דיבורים נוראים ונפלאים מאד על פי דברי רביז"ל בליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' צ"ט המדבר מן הפסוק ואתחנן אל ה', עיין שם.

פתח ואמר מוהרא"ש נ"י, רביז"ל אומר, כתיב (דברים ג'): ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר, דהנה האדם צריך להתפלל בדביקות גדול להשם יתברך, אך אם לפעמים יש עת, שאינו יכול להתפלל בדביקות, אל יאמר איני מתפלל כלל, מאחר שאינו יכול לכוון כראוי ולהתפלל בדביקות, והתפילה אינה מקובלת, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות לד'): על רבי חנינא בן דוסא שהיה מתפלל על החולים ואומר, זה חי וזה מת, אמרו לו, מנין אתה יודע, אמר להם, אם שגורה תפלתי בפני, יודע אני שהוא מקובל ואם לאו, יודע אני שהוא מסורף, וזהו על דרך שאמרנו, אם בדביקות, שאזי התפלה שגורה ומרוצה בפיו, מקובלת, ואם לאו, חס ושלום, להיפוך, אף על פי כן אל יאמר האדם כן, אלא יתפלל תמיד, ואם לא יוכל להתפלל בדביקות כראוי, יתפלל בכל כח, כי בעת שיתפלל בדביקות כראוי, אזי יעלה כל התפילות עם התפלה ההיא שהתפלל כראוי, וזה: ואתחנן אל ה' תמיד, בין בדביקות בין שלא בדביקות, בעת שהוא לאמר, היינו בעת שאזכה להתפלל בדביקות, שהוא בחינת שגורה תפלתי בפני, והיינו בעת שהוא לאמר, שהדיבורים נאמרים ומרוצים בפיו מחמת שמתפלל בדביקות, אז יעלה כל התפלות שהתפלל עד עתה, עד כאן לשון רביז"ל.

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הנה ידיעה זאת צריך כל אחד לחקוק בדעתו היטיב, שכל תנועה שהוא עושה לכבוד השם יתברך, אפילו אם אינו בדביקות ובכוונה כראוי, חשוב ויקר בעיני השם יתברך, ועושה פעולה לטובה, כי אצל השם יתברך יקר כל תנועה טובה של איש יהודי, והוא יתברך מתפאר בו, ולפעמים איזה פחות שבישראל עושה נענוע עם הפיאה שלו, והוא יקר מאד בעיני השם יתברך, ויש להשם יתברך התפארות גדול מזה (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' י"ז), כי יהודי הוא חלק אלוק ממעל, וקשור לכל העולמות העליונים, ולכן בכל תנועותיו עושה פעולות גדולות למעלה, וכמו שפעם דיבר רביז"ל מענין הפלגת גדולת האדם (חיי מוהר"ן סי' תק"ד), ואמר, כשהאדם עושה כך בידיו, נעשה כך בכל העולמות, וכשעושה כך בידיו, נעשה כך בכל העולמות, עיין שם, ולכן אסור לומר שאם אין לי דביקות וכוונה כראוי, איני

מתפלל, רק יתפלל תמיד בין בדביקות ובין שלא בדביקות, ויאמין שגם התפילה שאינו בדביקות עושה פעולה לטובה, והראיה, שבשעה שיזכה להתפלל בדביקות, אזי יעלו כל התפילות שהתפלל שלא בדביקות ביחד עם התפילה שהתפלל בדביקות, ויצטרפו יחד לפעול בקשתו לטובה, נמצא שבוודאי לא היה התפילה שלא בדביקות לריק, רק היה ממתין ומחכה לתפילה כראוי להעלות אותו, ואז למפריע כולם עלו לטובה, ואדרבה, מה שהתחזק להתפלל אפילו שלא בדביקות, זה זיכה אותו להגיע אל תפילה בדביקות, ומכאן נעשה עטרה להקדוש ברוך הוא, ופעל פעולה גדולה.

והנה מאין נמשך לאדם חלישות כוח, שאינו רוצה להתפלל שלא בדביקות, זה בא מקטנות אמונת שיש בו, שאין לו "בטחון עצמי", ואינו מאמין שכל תנועה שלו חשוב ויקר בעיני השם יתברך, וכמו שאומר רביז"ל (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' ס"א), שיש אנשים שיש עליהם מחלוקת, מחמת שאין להם אמונה בעצמן, ואינם מאמינים בחדושי תורה שהם מחדשים, ואינם מאמינים שיש להשם יתברך שעשועים גדולים מחידושים שלהם, ועל ידי זה שאין להם אמונה בחדושים של עצמן, על ידי זה הם מתרשלין בהחדושים שלהם, עיין שם, כי חלק מן האמונה הקדושה, להאמין גם בעצמו, שיש לו כוחות להגיע אל המדירוגות הכי גבוהות בעבודת השם, ולהאמין שיש להקדוש ברוך הוא נחת רוח והתפארות גדול ממנו, והוא חלק מן האמונה בה', כי אדם הוא חלק אלוק ממעל, וכמו שכתוב (דברים ל"ב) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו, ומחמת שהוא חלק אלוק ממעל, עליו להאמין בהכוחות שנתן לו הקדוש ברוך הוא, ואם אינו מאמין בעצמו כראוי, הרי הוא בכלל קטני אמונה בה' חס ושלום, וכמו שאומר רביז"ל (ליקוטי מוהר"ן חלק ב' סי' פ"ז), שיש כמה בחינות בקטני אמונה, כי יש אפילו צדיקים שהם קטני אמונה, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (סוטה מח): על הפסוק: (זכריה ד') "כי מי בו ליום קטנות", מי גרם לצדיקים שיתבזבו שולחנן לעתיד לבא, קטנות שהיה בהן, עיין שם, כי צריך להיות לו גם אמונה חזקה בעצמו, ולהאמין שכל תנועה שלו יקר בעיני השם יתברך, בין בדביקות ובין שלא בדביקות, וכשיש לו אמונה חזקה כזאת, בוודאי יזכה לבוא למדרגה גדולה, ולהיות דבוק בו יתברך בדביקות אמיתי, אשרי לו ואשרי חלקו.

ואמר מוהרא"ש ג"י, שיש כלל גדול בספרי רביז"ל, שכל בחינה כלולה מכל הבחינות, ולכן אם אומר רביז"ל בענין תפילה, שצריכין להתפלל בין בדביקות ובין שלא בדביקות, כן הוא בענין תורה ובענין קיום המצוות, שצריכין ללמוד ולקיים המצוות, בין בדביקות ובין שלא בדביקות, וכשיגיע לדביקות התורה ולדביקות המצוות, יעלו למפרע כל התורה והמצוות שעשה שלא בדביקות, ויהיה נעשה מהם

עמדה להקדוש ברוך הוא, שזהו מה שהורה אותנו רביז"ל בענין סדר דרך הלימוד (שיחות הר"ן סי' ע"ז), שצריכין ללמוד בסדרן דף אחר דף, ואם אינו מבין הלימוד כראוי, שזה נקרא לימוד "שלא בדביקות", יאמר התיבות כסדרן, אפילו באמירה בעלמא, ולבסוף יבין, כי ריבוי הלימוד עולה על הכל, וכשיעבור על הענינים פעם אחר פעם, סוף כל סוף יבוא אל הבנת התורה ואל "לימוד בדביקות", ולמפרע יעלה כל מה שלמד אפילו בלא הבנה, כי דייקא על ידי התמדתו בתורה אפילו שלא בהבנה ושלא בדביקות, זה יביא אותו אל הבנת התורה ודביקותה, ויזכה להיות בקי בכל התורה כולה, אשרי לו.

וכן הוא בקיום המצוות, שיעשה אותם כפי יכולתו, בין בדביקות ובין שלא בדביקות, ויאמין באמונה שלימה שבוודאי יש להקדוש ברוך הוא תענוג גדול מכל מה שעושה, כי הוא חלק אלוק ממעל ממש, וכל מה שעושה הכל רק בכוחו יתברך, ועל ידי שיהיה לו התחזקות זאת, יזכה לבא לידי דביקות גדול, ולהכליל בו יתברך לגמרי.

וכל זה מלביש רביז"ל בתוך הפסוק (דברים ג) **ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר, ואתחנן אל ה', תמיד, בין בדביקות ובין שלא בדביקות, כי ואתחנן הוא לשון מתנת חנם (כמו שפירש"י), ובשעה שאין לאדם דביקות, בוודאי אינו יכול לסמוך רק על מתנת חנם לבד, אבל כשיגיע בעת ההיא לאמר, היינו בעת שהדברים נאמרים ומרוצים בפיו מחמת שהתפלל בדביקות, אזי יעלו למפרע כל התפילות שהתפלל עד עתה, וכן יעלו כל התורה שלמד וכל המצוות שקיים, כי אף נקודה לא הלך לריק, וכולם חשובים ויקרים מאד בעיני השם יתברך, והשם יתברך יזכינו להיות חזקים מאד בעבודתו יתברך, ונזכה להגיע אל דביקות גדול, עד שנעלה ונכלל לגמרי בו יתברך מעתה ועד עולם אמן ואמן.**

בוקר שבת קודש פרשת ואתחנן ה'תשס"ח

בשבת קודש בבוקר, היתה שמחת הבר מצוה לאחד מאנ"ש בבית מדרשו של מוהרא"ש נ"י, ולא איסתייע מילתא לדרוש אז ברכים.

סעודה שלישית פרשת ואתחנן שבת נחמו וחמשה עשר באב ה'תשס"ח

בסעודה שלישית, סעודת רעווא דרעוויין, דיבר מוהרא"ש ג"י דיבורים נוראים ונפלאים מאד מענין קדושת יום חמשה עשר באב.

פתח ואמר מוהרא"ש ג"י, איתא בסוף מסכת תענית (דף ל:), לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים, בשלמא יום הכפורים משום דאית ביה סליחה ומחילה, יום שניתנו בו לוחות האחרונות, אלא חמשה עשר באב מאי היא, אמר רב יהודה אמר שמואל, יום שהותרו שבטים לבוא זה בזה וכו', אמר רב יוסף אמר רב נחמן, יום שהותר שבט בנימין לבוא בקהל וכו', רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, יום שכלו בו מתי מדבר וכו', עולא אמר, יום שביטל הושע בן אלה פרוסדיות שהושיב ירבעם בן נבט על הדרכים שלא יעלו ישראל לרגל ואמר לאיזה שירצו יעלו, רב מתנה אמר, יום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה, ואמר רב מתנה אותו יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו ביבנה הטוב והמטיב, הטוב שלא הסריחו, והמטיב שניתנו לקבורה, רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו, יום שפסקו מלכרות עצים למערכה, דתניא רבי אליעזר הגדול אומר מחמשה עשר באב ואילך תשש כחה של חמה ולא היו כורתין עצים למערכה לפי שאינן יבשין, אמר רב מנשיא, וקרו ליה יום תבר מגל, מכאן ואילך דמוסיף יוסיף, ודלא מוסיף יאסף, מאי יאסף, אמר רב יוסף תקבריה אימיה, עד כאן דברי הגמרא.

והנה מדברי חכמינו הקדושים נראה שיש קשר גדול בין קדושת יום הכיפורים לקדושת יום חמשה עשר באב, כי קוראים את שניהם "ימים טובים לישראל", ויש לומר בהבנת הענין, כי הנה שמחת יום הכיפורים הוא מחמת "דאית ביה סליחה ומחילה", וגם הוא "יום שניתנו בו לוחות האחרונות", והקשר בין שני דברים אלו פשוט, כי עיקר הדרך לתשובה הוא על ידי התורה הקדושה, וכמו שאומרים (בתפילת שמונה עשרה) השבינו אבינו לתורתך, שאנחנו מבקשים מהקדוש ברוך הוא שנוכה לתשובה על ידי התורה הקדושה, כי התורה מלמד אותנו דרך התשובה, ואיך למצוא אלקותו יתברך שהיה נסתר מאתנו עד עכשיו, וכדאיתא בזהר הקדוש (מצורע ג"ג): אמאי איקרי תורה, בגין דאורי וגלי במאי דהוה סתים מיניה (למה נקרא "תורה", מחמת שמורה ומגלה לאדם מה שהיה סתום ממנו), וכן מבואר בדברי רביז"ל (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' י"א), שדיבורי התורה מאירים לאדם לכל המקומות שצריך לעשות

תשובה, עיין שם, ולכן ביום הכיפורים שבו ניתנו לוחות אחרונות, וקיבלו ישראל עליהם עול התורה הקדושה, זכו לסליחה ומחילה גמורה על כל עוונותיהם, כי הא בהא תליא, וזהו בוודאי ה"יום טוב" הכי גדול, וכמבואר בדברי רבינו^ל (ליקוטי מוהר"ן חלק ב' סי' ח') כשאין עוונות, אין צער ויסורין, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (שבת נ"ה:): אין מיתה בלא חטא ואין יסורים בלא עוון, ומפרש רבינו^ל, שאם אין חטא, אין מיתה, ואם אין עוון, אין יסורין, כי מתי שייך מיתה או יסורין חס ושלום, זהו כשיש חטאים ועוונות, אזי מרגיש צער מיתה או יסורים רחמנא ליצלן, אבל כשאין חטאים ועוונות, ויש לאדם דעת שלימה שהכל מהקדוש ברוך הוא, אזי תמיד הוא חי, ואין שייך אצלו מושג של צער ויסורין, כי עיקר הצער והיסורין הוא רק מחסרון הדעת (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' ר"ג), ולכן יום הכיפורים הוא "יום טוב לישראל", מחמת שבו קיבלו הלוחות שניות, וזכו לסליחת ומחילת עוונות, ואין עוד שמחה ויום טוב כזו.

והנה קבלת התורה תלוי באהבה ואחדות בין נשמות ישראל, וכמו שכתוב (שמות י"ט) ויחן שם ישראל נגד ההר, ופירש"י, כאיש אחד בלב אחד, כי כשיש אהבה ואחדות בין נשמות ישראל, יכולים להסביר זה לזה את התכלית, ולקבל עליהם עול תורה באמת (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' ב"ז), מזה שאין בן כשיש מחלוקת ופירושים ביניהם, אי אפשר להתאחד לקבל את התורה, ולכן מובן הקשר בין יום הכיפורים ליום חמשה עשר באב, כי ביום חמשה עשר באב נעשה כמה פעולות של אהבה ואחדות בין נשמות ישראל, וכמוזכר בגמרא הנ"ל, "יום שהותרו שבטים לבא זה בזה", "יום שהותר שבט בנימין לבא בקהל", וביום שנפלו המחיצות בין שבטי ישראל, והותרו לבא ולהתחתן זה בזה, נעשה אחדות עצומה ביניהם, והיו ראויים ביותר לקבל את התורה, שזהו מה שמוזכר בסוף המאמר, "מיום חמשה עשר באב ואילך תשש כחה של חמה", שהימים מתחילים להתקצר, וצריכין להוסיף בלימוד התורה בלילות, שאז הוא עיקר זמן הלימוד, כי מיד שנעשה איחוד בין נשמות ישראל, מסוגל ביותר להוסיף בלימוד התורה, ולזכות לכתרה של תורה, וכמו שכתב הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה פרק ג' הלכה י"ג) שמי שרוצה לזכות בכתר התורה, יזהר בכל לילותיו ולא יאבד אפילו אחד מהן וכו', עיין שם, וכן מובא בפוסקים (פרישה, מטה משה, ב"ח אורח חיים סי' רל"ח) סימן על זה, מקומי עד שכבי - קומי, היינו מאחר תשעה באב שאומרים במגילת איכה "קומי" רוני בלילה, עד שכבי, עד חג שבועות, שאומרים במגילת רות "שכבי" עד הבוקר - קומי, צריכין לקום בלילה ולעסוק בתורה, כי אז הלילות ארוכות, ויכולין לזכות בהם לכתרה של תורה שזהו העיקר.

וזהו ענין "יום שכלו בו מתי מדבר", ונתייחד הדיבור עם משה רבינו, כי מתי מדבר היו אלו שחלקו על משה רבינו, ונכשלו בחטא העגל ובחטא המרגלים, וכל זמן שהיו בחיים, לא נתייחד הדיבור כראוי עם משה רבינו, כי כל ענינו של משה רבינו היה לאחד נשמות ישראל ולעשות שלום ביניהם, ועל ידי זה הוריד להם את התורה, שהוא תכלית השלם והאחדות, כי אפילו המחלוקת שיש בין תנאים ואמוראים הוא באמת שלום גדול (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' נ"ז), כי אלו ואלו דברי אלקים חיים, וכל המחלוקת שלהם הוא רק לגלות אלקותו יתברך שיש בתוך התורה, שזהו עיקר השלום, ולכן מש"ה ראשי תיבות מ'חלוקת ש'מאי ה'לל, כי משה רבינו גילה את השלום שיש בין הצדיקים ובין כל המחלוקת שהיא לשם שמים, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (אבות ה') איזה מחלוקת לשם שמים, מחלוקת שמאי והלל, כי כל המחלוקת ביניהם היתה רק בענין תורה והלכה, אבל בינם לבין עצמם היתה אהבה ואחדות גדולה, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (בבמות י"ד): אף על פי שנחלקו שמאי והלל בכל מקום, לא נמנעו בית שמאי ובית הלל מלישא נשים זה מזה, מלמד שחיבה וריעות נוהגים זה בזה, לקיים מה שנאמר (זכריה ה') והאמת והשלום אהבו, עיין שם, כי לישא נשים ולהתחתן ביחד, מורה על שלום אמיתי, ולכן יש קשר גדול בין "יום שהותרו השבמים לבא זה בזה", לבין "יום שכלו בו מתי מדבר", ונתייחד הדיבור עם משה, כי כולם מורים על אהבה ואחדות בין נשמות ישראל, ועל ידי זה זכו לשלימות התורה.

וזהו ענין "יום שביטל הושע בן אלה פרדסיות שהושיב ירבעם בן נבט על הדרכים שלא יעלו ישראל לרגל", כי ירבעם בן נבט חטא והחטיא את ישראל, ועשה שני עגלי זהב בדרן ובבית אל כדי שלא יעלו ישראל לרגל, וכוננתו היתה לעשות מחלוקת ופירודים בין נשמות ישראל, ועל ידי זה ימשול עליהם, ולכן ביום שהופר עצתו, והיו יכולים לעלות לירושלים, ולהתאחד עם נשמות ישראל בירושלים ובבית המקדש, היה יום טוב, כי על ידי מדת השלום זוכים לקבל את התורה ולקבל פני השכינה.

וזהו ענין "יום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה", כי ביתר נחרבה מחמת ששמחו ביום חורבן בית המקדש והלדיקו בו גרות, וכוננתם היתה לשם שמים, כי מאסו בכל התועבות שנעשו בבית המקדש לפני החורבן, ואמרו שהלוואי שיחרב הבית המקדש ויופסק הרע, אבל עיקר השלימות הוא להתאחד עם נשמות ישראל ולהתפלל עליהם שיחזרו בתשובה ולא שימותו, וכמו שאמרה ברוריה אשת רבי מאיר לרבי מאיר שהיה מתפלל שימותו הרשעים (ברכות י'), יתמו "חטאים" כתיב, לא חוטאים, תתפלל שיחזרו בתשובה, וכן עשה וחזרו בתשובה, הרי עיקר תכלית האהבה

והשלום להתאחד עם נשמות ישראל ולהתפלל למוצתם שיחזרו בתשובה ויתקברו אל דרכי התורה, ולכן ביום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה, ונגמרה עונשם של אנשי ביתר, עשו יום טוב ותיקנו ברכת הטוב והמטיב, שפירושו, הטוב לעצמו והמטיב לאחריו, כי זה עיקר שלימות השלום והאהבה, כשרוצה לראות הטוב אצל כולם, וכל נשמות ישראל יחזרו בתשובה אל התורה.

וזהו שמסיים הגמרא עם התעוררות גדול ללימוד התורה, "מכאן ואילך דמוסיף יוסף, ודלא מוסיף יאסף" היינו מי שמוסיף מכאן ואילך לילות על ימים לעסוק בתורה, יוסף חיים על חייו, וההיפוך להיפוך, כי מכל המעמים הנ"ל יוצא התעוררות גדול להתאחד באהבה ובשלום עם כל נשמות ישראל, ולהתקרב ביותר אל התורה הקדושה, ולכן מובן מאד הקשר בין חמשה עשר באב ליום הכיפורים, כי שניהם מעוררים על האחדות בין נשמות ישראל ועל קבלת התורה, ולכן מובא בספרים הקדושים (ע' ספר הקדוש "בני יששכר" מאמרי חודש תמוז אב מאמר ד') שמיום חמשה עשר באב מתחיל הארת הימים הנוראים, כי אז ארבעים יום לפני התחלת הבריאה ביום כ"ה אלול, והוא כעין ארבעים יום קודם יצירת הוולד, ואז מתחילים כל התיקונים הקדושים של ראש השנה ויום הכיפורים, וכן מקובל בין אנשי שלומינו, שכל הלימודים שנוהגים ללמוד בימי אלול, כמו לסיים כל ספרי תנ"ך, ותיקוני זוהר, וספרי רביז"ל וכו', זמן ההתחלה הוא מחמשה עשר באב, כי מאז מתחיל להאיר קדושת ימים הנוראים, ועוסקים אז ביותר להגיע לציון רביז"ל באומין על ראש השנה, והשם יתברך יזכינו לינצל הימים האלו בקדושה ובטהרה כראוי, ולהמשיך על עצמינו שנה טובה ומבורכת, שנת גאולה וישועה בכלל ובפרט אמן ואמן.

